

KHÁI NIỆM INTERNET

BÀI 1

Giới thiệu khái niệm Internet và sử dụng Internet

1. Giới thiệu Internet

Bài này đi kèm với hình chiếu Power Point nhằm giới thiệu những khái niệm Internet. Bài sẽ hướng dẫn bạn qua những bài tập khi đã kết nối Internet.

2. Mạng những mạng thông tin

Internet là một hệ thống toàn cầu của các mạng máy tính được kết nối. Các máy tính và các mạng máy tính trao đổi thông tin sử dụng TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol - Giao thức TCP/IP) để liên lạc với nhau. Các máy tính được kết nối nhờ mạng viễn thông và Internet có thể được sử dụng để gửi nhận thư điện tử (email), truyền các tập tin và truy cập thông tin trên Mạng Toàn cầu (World Wide Web - WWW).

Các thí dụ về mạng thông tin kết nối Internet bao gồm của mạng các thư viện, bệnh viện, trung tâm nghiên cứu, cơ quan chính phủ và trường đại học. Nó có thể kết nối các tổ chức địa phương, cũng như các mạng quốc gia và quốc tế. Thí dụ như Thư viện WHO là một cơ quan quốc tế với địa chỉ internet là <http://www.who.int/library/>.

2.1. Sự hình thành

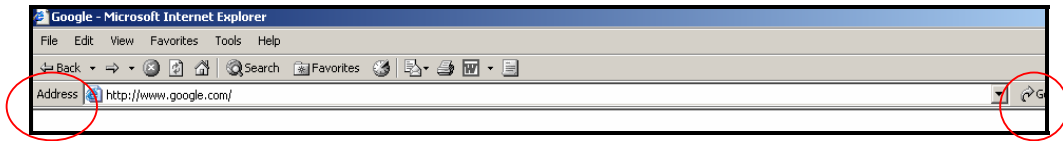
Internet ban đầu được hình thành để cho phép các máy tính chia sẻ thông tin khoa học và quân sự và được gọi là ARPANET vào cuối những năm 1960. Sự phát triển kế tiếp được Viện Khoa học Quốc gia (National Science Foundation - NSF) tài trợ vào cuối những năm 1980 để tạo mối liên lạc internet giữa vài bộ môn máy tính trường đại học. Năm 1989 Tim Berners-Lee và các người khác làm việc tại CERN đề xuất một giao thức mới để truyền thông tin. Kỹ thuật này đặt cơ sở trên hệ thống siêu văn bản và dẫn đến sự hình thành Mạng Toàn Cầu (World Wide Web) vào những năm 1990.

2.2. Mạng Toàn Cầu

Mạng Toàn Cầu là một hệ thống các máy chủ internet sử dụng **HTTP** (Giao thức truyền siêu văn bản - Hypertext Transfer Protocol) để truyền các văn bản dạng **HTML** (Ngôn ngữ đánh dấu siêu văn bản - Hypertext Mark-up Language). Những văn bản này được đọc bằng cách sử dụng các trình duyệt web như là Netscape và Internet Browser. Siêu văn bản giúp một văn bản kết nối với các văn bản khác trên mạng qua các siêu liên kết. Có thể di chuyển từ một văn bản sang một văn bản khác bằng cách sử dụng cụm từ siêu liên kết có trong các trang mạng.

URL (Địa chỉ nguồn chuẩn - Uniform Resource Locator) là địa chỉ toàn cầu của các văn bản và các nguồn khác trên mạng, thí dụ <http://www.who.int>. Phần đầu của địa chỉ nói rõ giao thức được sử dụng, thí dụ http. Phần thứ hai của địa chỉ xác định tên miền hoặc địa chỉ internet nơi thông tin được đặt.

Thanh địa chỉ là thanh công cụ hiển thị trên đầu màn hình khi bạn mở trình duyệt web.

Bài tập 1

- Kết nối internet và mở trình duyệt web của bạn.
- Gõ <http://www.who.int/library/> vào hộp địa chỉ trong thanh công cụ trên đầu màn hình.
- Nhấp "GO" hoặc ấn phím **Enter**.
- Trang chủ của Thư viện WHO sẽ mở ra.
- Gõ <http://www.who.int> vào hộp địa chỉ.
- Nhấp "GO" hoặc ấn phím **Enter**.
- Trang chủ của WHO sẽ mở ra.

3. Di chuyển trên các trang web

Hầu hết các trang web chứa những liên kết tới thông tin khác hoặc những trang web khác. Thông thường những **liên kết** này được tô sáng màu khác và được gạch dưới. Liên kết cũng có thể được hiển thị bằng những ảnh hoặc hình vẽ. Bạn sẽ để ý khi di chuyển con trỏ chuột lên liên kết, con trỏ chuyển thành hình bàn tay. Khi bạn chọn liên kết này bằng cách nhấp chuột, bạn sẽ được chuyển sang trang web mới.

Bạn có thể di chuyển tới hoặc lui đến các trang web bạn đã xem bằng cách sử dụng mũi tên **Back** và **Forward** trên thanh công cụ. Cũng có thể có những nút hoặc liên kết di chuyển ở bên trái đầu và cuối trang web bạn đã xem. Biểu tượng **ngôi nhà** trên thanh công cụ tất sẽ mang bạn trở lại trang chủ mặc định của trình duyệt.

Bài tập 2

- Kết nối internet và mở trình duyệt web của bạn.
- Gõ <http://www.who.int> vào hộp địa chỉ.
- Nhấp "**GO**" hoặc ấn phím **Enter**.
- Trang chủ của WHO sẽ mở ra.
- Nhấp vào liên kết **Research tools** ở thanh di chuyển bên trái.
- Nhấp vào một trong những **liên kết** trong trang công cụ tìm kiếm.
- Một trang mới mở ra. Sử dụng nút **Back** trên thanh duyệt để trở lại trang chủ WHO.

4. Tìm kiếm trên Internet

Internet chứa một lượng thông tin khổng lồ bao gồm rất nhiều chủ đề. Nó chứa đựng danh mục của thư viện, bài báo, mẫu tin, báo cáo, hình ảnh âm thanh, thông tin tham khảo, thông tin công ty và những ý kiến cá nhân.

Thông tin được nhiều nguồn tạo ra, bao gồm các viện hàn lâm, cơ quan chính phủ, tổ chức chuyên ngành, thông tin thương mại và các cá nhân.

Một số thông tin tìm thấy trên Internet có thể được sắp xếp trong các thư mục mà các thông tin được thiết kế vào những loại hoặc tập tin nhất định một cách có sắp xếp. Thí dụ nó có thể là một thư mục tổng quát như trên <http://www.yahoo.com> hoặc có thể trong một thư mục chuyên đề như y tế.

4.1. Máy tìm kiếm

Một máy tìm kiếm là một công cụ hữu ích để định vị thông tin trên mạng. Chương trình máy tìm kiếm xác định và xem các trang web trên Mạng Toàn Cầu. Nó thu lượm thông tin và tự động phân loại trang này. Mọi từ tìm thấy trên các trang web đã xem được lưu trữ trong cơ sở dữ liệu của máy tìm kiếm. Khi bạn tìm kiếm một chủ đề trên mạng, những từ khóa được so sánh với thông tin đã tìm thấy trong các trang web máy tìm kiếm đã xem.

Các máy tìm kiếm cá nhân làm thí dụ có thể tìm thấy tại <http://www.google.com> hoặc <http://sp.ask.com>.

Các máy siêu tìm kiếm sử dụng chương trình và giao diện riêng để tìm đồng thời trong cơ sở dữ liệu của nhiều máy tìm kiếm. Chúng có thể giúp bạn có một khái niệm thông tin về chủ đề của bạn được lưu trữ rộng rãi như thế nào.

Các máy siêu tìm kiếm làm thí dụ có thể tìm thấy tại <http://www.metacrawler.com> hoặc <http://www.dogpile.com>.

Trên mạng cũng có một phần mà các máy tìm kiếm không dễ gặp và sắp xếp - đó là trang không nhìn thấy hoặc trang ẩn. Nó có thể gồm các cơ sở dữ liệu và thông tin của các viện như là trường đại học và cơ sở nghiên cứu.

5. Cách tìm kiếm

Có thể tìm kiếm trên Mạng Toàn Cầu bằng cách sử dụng những giao diện tìm kiếm đơn giản hoặc những cách cao cấp hơn. Mỗi máy tìm kiếm có thể có những khác nhau nhỏ, do đó nên kiểm tra xem nó có phù hợp với cách bạn đang sử dụng không. Có thể sử dụng cách tìm kiếm Boolean đầy đủ bằng cách sử dụng các toán tử **AND**, **OR**, **NOT**.

Toán tử **AND** có thể được sử dụng để kết hợp hai khái niệm, để tìm những mẫu tin chứa tất cả những từ tìm kiếm, hoặc để thu hẹp phạm vi tìm kiếm và khiến nó đặc thù hơn, thí dụ malaria **AND** parasite.

Toán tử **OR** có thể được sử dụng để mở rộng phạm vi tìm kiếm và tìm những thông tin chứa đựng một hoặc những từ tìm kiếm khác, thí dụ malaria **AND** parasite.

Nếu bạn chỉ muốn tìm mẫu tin chỉ chứa một từ và không chứa từ khác, sử dụng **NOT** để loại bỏ những từ khác này, thí dụ parasite **NOT** malaria.

5.1. Tìm kiếm nâng cao

Những cách tìm kiếm nâng cao sau đây có thể được sử dụng:

- Rút gọn - một ký hiệu như là * hoặc \$ được điền vào để tìm tất cả những phần cuối của một từ, thí dụ child* sẽ tìm child, children, childhood, .v.v... Nó có thể mở rộng phạm vi tìm kiếm.
- Tìm gần đúng - có thể sử dụng **NEXT** hoặc **NEAR** hoặc ngoặc đơn, thí dụ (malaria parasite) để tăng tính chuyên biệt của tìm kiếm của bạn.

Phân biệt chữ hoa - một số máy tìm kiếm phân biệt chữ hoa chữ thường và chỉ tìm những mẫu tin chính xác như bạn gõ, thí dụ nếu bạn sử dụng chữ hoa, tất cả những mẫu viết chữ thường sẽ bị bỏ qua.

5.2. Tìm kiếm vùng

Có thể tìm trong những vùng đặc thù, như tìm một tên bài báo, ngày tháng hoặc địa chỉ URL ở một số máy tìm kiếm.

6. Đánh giá thông tin tìm được trên Internet hoặc Mạng Toàn Cầu

Trong khi có thể rút ra được những thông tin hữu ích khi tìm kiếm trên Internet, cũng nên nhớ rằng bất cứ ai cũng có thể viết ra thông tin và truyền bá những trang web.

Tất cả thông tin nên được đánh giá theo những tiêu chuẩn như:

- Tính Chính xác
- Tính Thẩm quyền
- Tính Cập nhật
- Tính Phổ biến
- Tính Khách quan

Một liên kết hữu ích để đánh giá thông tin y tế có thể tìm thấy tại

<http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/evaluatinghealthinformation.html>

7. Thông tin Y tế trên Internet

Có nhiều nguồn thông tin y tế trên Internet. Có những thư mục y tế như là

<http://dir.yahoo.com/Health/Medicine/> và những cơ sở dữ liệu tìm kiếm được như là OMNI tại <http://omni.ac.uk/> .

Nhiều chính phủ, cũng như những tổ chức quốc tế như là WHO xây dựng sẵn những cơ sở dữ liệu thông tin y tế.

Bài tập 3

- Kết nối internet và mở trình duyệt web của bạn.
- Gõ <http://www.nlm.nih.gov/hinfo.html> vào hộp địa chỉ.
- Nhấp "**GO**" hoặc ấn phím **Enter**.
- Cơ sở dữ liệu của Thư viện Y khoa Quốc gia về trang web thông tin y tế sẽ mở ra.
- Có một hộp tìm kiếm ở góc phải. Bạn có thể sử dụng để tìm kiếm trong trang này.

Bài tập 4

- Kết nối internet và mở trình duyệt web của bạn.
- Gõ <http://highwire.stanford.edu/lists/freeart.dtl> vào hộp địa chỉ.
- Nhấp "**GO**" hoặc ấn phím **Enter**.
- Trang web **Highwire Press** về các tạp chí miễn phí sẽ mở ra.
- Bạn có thể truy cập những tạp chí trong danh sách.

Có những tạp chí khác sẵn trên Internet.

- Thử gõ <http://www.freemedicaljournals.com>. Trang này liệt kê những trang tạp chí miễn phí. Các tạp chí được liệt kê theo ABC, theo chuyên ngành và theo ngôn ngữ.
- Nếu bạn vào <http://www.biomedcentral.com>, bạn sẽ truy cập trang Biomed Central. BioMed Central là một nhà xuất bản truy cập miễn phí; những bài báo được xuất bản trên Internet miễn phí khi tác giả trả tiền cho BioMed. Những bài báo này có thể được xem xét để đánh giá thông tin đã xuất bản.
- PubMed Central là một kho các bài báo miễn phí lưu trữ tại PubMed và có thể tìm thấy tại <http://www.pubmedcentral.com>.

Internet cũng chứa các trang xuất bản mà bạn phải đặt mua hoặc phải trả lệ phí nếu muốn truy cập thông tin được xuất bản. Chúng gồm có các tạp chí điện tử, tài liệu tham khảo, cơ sở dữ liệu và sách giáo khoa điện tử.

8. Quản lý nguồn tài liệu Internet

Nếu bạn tìm được địa chỉ internet bạn quan tâm hoặc thấy hữu ích, bạn có thể sử dụng cách đánh dấu trên thanh công cụ của Netscape hoặc thêm chúng vào "**favorites**" của bạn trên Internet Explorer. Bạn có thể nhấp vào nút trên thanh công cụ và bạn sẽ được tùy chọn để lưu trữ liên kết đến trang web này. Bạn có thể đặt tên trang web này và nó được giữ trong một danh sách để bạn xem lần sau. Để xem lại, bạn sau đó nhấp vào "favorite" hoặc "bookmark" và bạn sẽ được đưa trực tiếp tới trang này.

Exercise 5

- Kết nối internet và mở trình duyệt web của bạn.
- Bây giờ gõ <http://www.nlm.nih.gov/hinfo.html> vào hộp địa chỉ.
- Nhấp "**GO**" hoặc ấn phím **Enter**.
- Cơ sở dữ liệu của Thư viện Y khoa Quốc gia về trang web thông tin y tế sẽ mở ra.

- Bây giờ nhấp vào **Bookmark** hoặc **Favorites** và bạn sẽ được nhắc nhở đặt tên nó và thêm nó vào danh sách của bạn. Hãy thực hiện.
- Đóng trình duyệt, sau đó mở lại.
- Nhấp vào **bookmark** hoặc **favorites** và chọn lựa liên kết này: Thư viện Y khoa Quốc gia sẽ mở ra.

9. Tìm được thêm nữa!

Bây giờ bạn đã đến cuối bài này và nên sẵn sàng qua những bài khác.